МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации

УТВЕРЖДАЮ
Проректор
по образовательной деятельности КФУ
Проф. Минзарипов Р.Г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Татарское устное народное творчество Б3+.Б.3

Направление подготовки: 032700.62 - Филология
Профиль подготовки: Отечественная филология (Татарский язык и литература)
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский

Автор(ы):
Бакиров М.Х. , Замалиева Л.Ф.

Рецензент(ы):
Сайфулина Ф.С.

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой: Сайфулина Ф. С.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ___________ 201__г
Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ___________ 201__г

Регистрационный No 902335214

Казань
2014

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) профессор, д.н. (профессор) Бакиров М.Х. кафедра татарской литературы и методики преподавания отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации им.Г.Тукая , Marsel.Bakirov@kpfu.ru ; доцент, к.н. (доцент) Замалиева Л.Ф. кафедра татарской литературы и методики преподавания отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации им.Г.Тукая , Luiza.Zamalieva@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Главная цель курса - ознакомить студентов богатой системой родов и видов национального фольклора, приобщить их к ценностям духовной культуры всего народа, являющейся средоточием родного языка, разнообразных жанров и полноценных произведений устного творчества. Другая же не менее важная цель - подготовить будущих специалистов к профессиональной деятельности: навыкам и формам использования полученных теоретическо-прикладных знаний на практике, в своей будущей работе.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б3+.Б.3 Профессиональный" основной образовательной программы 032700.62 Филология и относится к базовой (общепрофессиональной) части. Осваивается на 1 курсе, 1 семестр.

Дисциплина "Татарское устное народное творчество" входит как составная часть в раздел учебного цикла Б.3, Б.3 ФГОС-3. Общепрофессиональная вариативная часть направления подготовки ВПО 032700 - Отечественная филология (Татарский язык и литература) и Преподавание филологических дисциплин (Татарский язык и литература).

Данная дисциплина является необходимой базой для изучения и углубленного освоения истории татарской литературы, изучается в 1 семестре.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владеть базовыми знаниями о народном о народном творчестве и культурой системного мышления, способностью использовать основные положения и методы фольклористики в профессиональной деятельности;
ОК-10 (общекультурные компетенции)	владеть основными традиционными и современными методами и средствами получения или сбора, хранения, переработки информации (фольклорных текстов)
ПК-1 (профессиональные компетенции)	уметь демонстрировать знание основных положений в области теории и истории фольклора, филологического анализа и интерпретации вербального и письменного текста
ПК-5 (профессиональные компетенции)	владеть способностью применять знания по фольклору и фольклористике, филологического анализа и интерпретации текста в области научно-исследовательской деятельности;
ПК-7 (профессиональные компетенции)	владеть навыками подготовки научных обзоров, аннотаций, составления рефератов и библиографий по тематике проводимых исследований;

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ПК-8 (профессиональные компетенции)	владеть навыками участия в научных дискуссиях, выступления с сообщениями и докладами, устного, письменного представления материалов собственных исследований;
ПК-11 (профессиональные компетенции)	владеть базовыми навыками преподавания устного народного творчества.

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

овладеть фольклористической терминологией и приемами

работы с научной литературой по предмету;

обучиться правилам собирания фольклора.

2. должен уметь:

Уметь демонстрировать знание основных положений в области теории и истории фольклора, филологического анализа и интерпретации вербального и письменного текста

3. должен владеть:

Владеть базовыми знаниями о народном творчестве и культурой системного мышления, способностью использовать основные положения и методы фольклористики в профессиональной деятельности.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

студент должен демонстрировать готовность к толерантному восприятию социальных и культурных различий, уважительному и бережному отношению к историческому наследию и культурным традициям

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 4 зачетных(ые) единиц(ы) 144 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины экзамен в 1 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Введение	1	1	2	4	0	устный опрос

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
2.	Тема 2. Мифология	1	2	2	4	0	устный опрос
3.	Тема 3. Обрядовый фольклор (заговоры, календарно-обрядовая поэзия, семейно-обрядовая поэзия)	1	3-5	2	6	0	домашнее задание
4.	Тема 4. Эпические жанры (сказки, предания и легенды, героический эпос)	1	6-9	4	6	0	письменная работа
5.	Тема 5. Лирические жанры (лирические песни, игрово-плясовые песни, такмаки, анекдоты)	1	10-13	4	6	0	устный опрос
6.	Тема 6. Лиро-эпические жанры (баиты, мунаджаты)	1	14-17	2	6	0	коллоквиум
7.	Тема 7. Детский фольклор. Общность в фольклоре. Взаимосвязь фольклора и татарской литературы.	1	17	2	4	0	письменная работа
.	Тема . Итоговая форма контроля	1		0	0	0	экзамен
	Итого			18	36	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Введение

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Лекция �1 Лекциянең планы: 1. Фольклор төшенчәсенә билгеләмә. Халык иҗаты, халык әдәбияты терминнары. 2. Халык авыз иҗатына хас төп үзенчәлекләр. 3. Фольклорның башка фәннәр белән бәйләнеше.

практическое занятие (4 часа(ов)):

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Гамәли дәрес �1 Тема: Татар фольклористикасы тарихы Бирем: Г.Тукайның "Халык әдәбияты" лекциясе буенча түбәндәге сорауларга җавап бирегез: 1. 1910 елда Шәрык клубында ясалган ?Халык әдәбияты? лекциясендә фольклорга хас үзенчәлекләрне һәм аның язма әдәбияттан аермасын билгеләү. 2. Фольклорның таралу мөмкинлеген күрсәтү. 3. Халык җырларының лирик табигатенә, милли үзенчәлекләренә игътибар итү. 4. Комик бәетләр иҗат ителү җирлеген күрсәтү. 5. Тукайның халык иҗаты үрнәкләрен җыю эшчәнлегенең күрсәткече буларак "Халык моңнары" (1910) җыентыгы. 6. Г.Тукайның халык авыз иҗатына нигезләнгән әсәрләре: ?Шүрәле?, ?Су анасы?, ?Кәҗә белән Сарык? һ.б. Гамәли дәрес �2 Бирем: Г.Ибраһимовның татар фольклористикасын үстерүгә керткән өлешен ачыклау максатыннан текстка нигезләнеп, түбәндәге сорауларга җавап бирегез: 1. Язучының "Халык мосаннәфаты" (1910) хезмәтендә халык авыз иҗаты хакындагы фикерләре. 2. ?Әдәбият кануннары? (1916) хезмәтендә Г.Тукай күтәргән мәсьәләләрне үстерүе: халык иҗатындагы шәхси һәм коллектив иҗат мөнәсәбәтләрен аңлатуы. 3. Фольклорның матур әдәбиятка йогынтысын күрсәтүе. 4. Г.Ибраһимовның фольклорда һәм әдәбиятта халыкчанлык мәсьәләсен күтәрүе. 5. Г.Ибраһимов әсәрләрендә фольклор традицияләре

Тема 2. Мифология

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Лекция �2 Лекциянең планы: 1.Татар фольклористикасында мифларның өйрәнелү дәрәҗәсе. 2. Ф.Урманчеев һәм аның "Мифологик сүзлеге"

практическое занятие (4 часа(ов)):

Гамәли дәрес �3 1. Татар мифларын өйрәнүче галимнәр һәм аларның хезмәтләре. 2. Татар мифларының классификациясе. 3. Шүрәле хакында мифологик хикәятләр. 4. Су анасы белән бәйле мифологик хикәятләр. 5. Төрле иyaләр. Аларга бәйле ышанулар. Гамәли дәрес �4. 1. Сезнең төбәктә төрле иyaләр белән бәйле ышануларны язып килергә.

Тема 3. Обрядовый фольклор (заговоры, календарьно-обрядовая поэзия, семейно-обрядовая поэзия)

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Лекция �3 Лекциянең планы: Лекциянең планы: 1. Йола төшенчәсенә аңлатма. 2. Йоланың гадәттән аермасы. 3. Йолаларны классификацияләү. 1. Халык йолалары. Аларны классификацияләү. 2. Календарь йолалар һәм аларның гамәли вазифалары. 3. Гаилә йолалары. Аларның бүленеше.

практическое занятие (6 часа(ов)):

Гамәли дәрес �5 Текстка нигезләнеп җавап бирегез: 1.Сөрән йоласы кайчан уздырылган? 2. Ул нинди вазифа башкара? 3. Аның этапларын атагыз. 4. Сөрән ничә йола бәйрәме кушылмасыннан тора? 5. Сезнең төбәктә генә сакланган йола бәйрәмнәре бармы? Гамәли дәрес �6 1. Бала туу белән бәйле, никах туе, кешене соңгы юлга озатуга мөнәсәбәтле йолалар комплексы, хәрби хезмәткә озату һ.б. бәйрәмнәр; аларны үткәрү максатлары, аларның вазифалары. 2. Төрле төбәкләрдә яшәгән татарларның гаилә йолалары комплексындагы аермалар. Гамәли дәрес �7 1.Дини йолаларның килеп чыгышы, үткәрү әһәмияте. Ислам дине йолаларының бүгенге көндә сакланышы. Гаилә йолаларына диннең йогынтысы. 2.Йола фольклорының милли тәрбия нигезе буларак роле, "Халык педагогикасы" дәресләрендә кулланылышы.

Тема 4. Эпические жанры (сказки, предания и легенды, героический эпос)

лекционное занятие (4 часа(ов)):

Лекция �4 Лекциянең планы: 1. Әкият төшенчәсенә билгеләмә. 2. Әкиятләрнең барлыкка килү тарихы. 3. Әкиятләрне классификацияләү. 4. Хайваннар турында әкиятләр. 5. Тылсымлы әкиятләр. 6. Тормыш-көнкүреш әкиятләре. Лекция �5 Лекциянең планы: 1. Дастан төшенчәсенә билгеләмә. 2. Дастаннарны барлыкка килү тарихы. 3. Дастаннарны классификацияләү. 4. "Идегәй" дастаны.

практическое занятие (6 часа(ов)):

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Гамәли дәрес � 8 1. Әкияттәге уңай һәм тискәре геройларны атагыз, аларга хас сыйфатларны күрсәтегез. 2. Төп геройга кемнәр ярдәмгә килә? 3. Әкияттә нинди тылсымлы предметлар бар, алар нинди вазифа башкара? 4. Вакыйгалар ничә мәртәбә кабатлана? 5. Кешегә яки предметка әверелә алу мотивы кайсы әкияттә күзәтелә? 6. Кайсы әкияттә йоту мотивы бар? 7. Әлеге әкиятләрнең уртаклыгы нәрсәләрдә чагылыш таба? Гамәли дәрес � 8. 1. Риваять һәм легендаларга билгеләмә бирергә. Уртак һәм аермалы якларын аңлатырга 2. Риваять һәм легендаларны җыю һәм өйрәнү тарихы. 3. РБолгар чорында иҗат ителгән риваятьләр һәм легендалар. 4. Казан ханлыгы чоры белән бәйле риваятьләр һәм легендалар. 5. Ана йөрәге легендасының эчтәлеге һәм тәрбияви әһәмияте. 6. Сезнең туган һәм яшәгән төбәк белән бәйле топонимик риваятьләрне табып алып килергә. Гамәли дәрес �10 1. Канатлы сүзләр. Аларның чыганагы, төп үзенчәлеге. Тукай шигырьләрендә канатлы сүзләр. 2. Сынамышлар. Барлыкка килүе, функциясе, эчтәлеге. Сынамышларның тел-стиль үзенчәлеге. Аларның көнкүрештә, хуҗалык эшләрендә ориентир ролен үтәве. Килеп чыгышына карашлар. 3. Ышанулар (юраулар). Аларның төп вазифасы. Ышану-юрауларның мифологик-мистик карашларга нигезләнүе. Юрауларның эчтәлеге. 4. Алкышлар (изге теләкләр). Аларның төп эчтәлеге, тематикасы. Төп үзенчәлеге. Алкышларның төп вазифасы. 5. Каргышлар. Аларның төп вазифасы. Кайбер каргышларның нигезен билгеле бер вакыйга, легенда тәшкил итүе. 6. Им-том сүзләре, ырымнар. К.Насыйри хезмәтләрендә аларның афористик жанрлар арасында аерым төркем итеп күрсәтелүе. Функцияләре. 7. Антлар. Төп вазифалары. Борынгы нигезләре. 8. Әзер җаваплар һәм җор сүзләр. Аларның тапкыр сүзле кешеләр телендә очравы. Төп үзенчәлеге. Төзелеше.

Тема 5. Лирические жанры (лирические песни, игрово-плясовые песни, такмаки, анекдоты)

лекционное занятие (4 часа(ов)):

Лекция �6 Лекциянең планы: 1. Җыр төшенчәсенә билгеләмә. 2. Җырларны өйрәнү тарихыннан. 3.Татар халык җырларын классификацияләү. Лекция �7. 1. Йола җырлары. 2. Тарихи җырлар. 3. Уен-бию җырлары. 4. Лирик җырлар.

практическое занятие (6 часа(ов)):

Гамәли дәрес �11 1. Йола җырлары. Календарь йолалар белән бәйле җырлар. Гаилә йолалары белән бәйле җырлар (туй йоласы җырлары). Гамәли дәрес �12 Лирик җырларның тематик төрлелеге: социаль тормыш, хәсрәтле дөнья турында, читкә китеп бәхет эзләүчеләргә, хатын-кызның авыр язмышына багышланган җырлар, мәхәббәт җырлары, дуслык, туганлык, мәҗлес җырлары. Лирик озын һәм кыска җырлар. Аларның поэтик табигате. Лирик җырларда традицион образлар. 3. Жанрның уен үзенчәлегенә бәйле төрләре: кара-каршы тезелеп яки парлашып башкарыла торган җырлар ("Җимчәчәк", "Челтәр элдем читәнгә", "Чума үрдәк, чума каз"); әйлән-бәйлән яки түгәрәк җырлары ("Ай йолдызым", "И дүдәме, дүдәме", "Их, су алулары", "Кәрия-Зәкәрия", "Наза", "Уфа-Чиләбе"), һөнәр күрсәтү уеннарына бәйле җырлар (Җыр әйтешү, "Ялтыр-йолтыр", "Сөясеңме-сөймисеңме?") Гамәли дәрес �13 Уен-бию җырларының такмак жанры белән керешеп китүе, уен һәм бию такмаклары ("Әпипә", "Әнисә", "Бие-бие", "Хәйбулла", "Бас-бас, каты бас" һ.б.).

Тема 6. Лиро-эпические жанры (баиты, мунаджаты)

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Лекция �8 Лекциянең планы: 1. Бәет төшенчәсенә билгеләмә. 2. Бәетләрне өйрәнү тарихыннан. 3. Бәетләрне классификацияләү. 4. Хәзерге бәетләрнең поэтик үзенчәлекләре

практическое занятие (6 часа(ов)):

Гамәли дәрес �14. 1.Бәет жанрына билгеләмә бирергә, төркемчәләрен санарга, мисаллар белән дәлилләргә. 2.Үзегезнең төбәктә иҗат ителгән бәет текстларын язып алып килергә. 3.Җыелган бәетләрне укып, анализлап, тематик бүленешкә нигезләнеп таблицалар тутырырга. Гамәли дәрес �15. 1. Соңгы елларда иҗат ителгән бәетләрнең поэтик үзенчәлекләрен чагыштырма планда тикшерергә (алдан бирелгән бәет текстлары нигезендә). 2. Мөнәҗәтләр, аларның тематик төркемчәләре. 3. Мөнәҗәтләрнең поэтик үзенчәлекләре. Гамәли дәрес �16. 1. "Сак-Сок" бәете. 2. Аны өйрәнү тарихы. 3. Бәетнең мифологик нигезе. 4. Тәрбияви әһәмияте.

Тема 7. Детский фольклор. Общность в фольклоре. Взаимосвязь фольклора и татарской литературы.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Лекция �9 Лекциянең планы: 1. Фольклорда уртаклык төшенчәсе. 2. Уртаклыкларның төрләре. 3. Генетик уртаклыклар. 4. Типологик уртаклыклар. 5. Мәдәни уртаклыклар. 6. Урта Идел буенда яшәүче төрки халыкларның җыр жанрдагы уртаклыклар

практическое занятие (4 часа(ов)):

Гамәли дәрес �17. 1. Татар балалар фольклорын өйрәнүнең тарихы. 2. Балалар әдәбиятының жанрлары. 3. Багу поэзиясе. Гамәли дәрес �18. 1. Җыр жанрындагы уртаклыклар. 2. Йола җырларындагы уртаклыклар. 3. Лирик җырлардагы уртаклыклар.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Введение	1	1	подготовка к устному опросу	6	устный опрос
2.	Тема 2. Мифология	1	2	подготовка к устному опросу	8	устный опрос
3.	Тема 3. Обрядовый фольклор (заговоры, календарно-обрядовая поэзия, семейно-обрядовая поэзия)	1	3-5	подготовка домашнего задания	8	домашнее задание
4.	Тема 4. Эпические жанры (сказки, предания и легенды, героический эпос)	1	6-9	подготовка к письменной работе	8	письменная работа
5.	Тема 5. Лирические жанры (лирические песни, игрово-плясовые песни, такмаки, анекдоты)	1	10-13	подготовка к устному опросу	8	устный опрос
6.	Тема 6. Лиро-эпические жанры (баиты, мунаджаты)	1	14-17	подготовка к коллоквиуму	8	коллоквиум
7.	Тема 7. Детский фольклор. Общность в фольклоре. Взаимосвязь фольклора и татарской литературы.	1	17	подготовка к письменной работе	8	письменная работа
	Итого				54	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Рекомендуемые образовательные технологии: лекции, практическая работа, тестирование, контрольные работы, самостоятельная работа, курсовая работа (по выбору).

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

При проведении аудиторных занятий намечаются использовать активные и игровые формы обучения (деловые и ролевые игры, собеседование о занимательном фольклоре, организация диспутов, анализ конкретных произведений и разбор докладов своих сокурсников) в соответствии с внеаудиторной работой. Удельный вес такого типа занятий или форм обучения определяться исходя из характера тем и особенностей содержания курса.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Введение

устный опрос , примерные вопросы:

1. 1910 елда Шәрык клубында ясалган ?Халык әдәбияты? лекциясендә фольклорга хас үзенчәлекләрне һәм аның язма әдәбияттан аермасын билгеләү. 2. Фольклорның таралу мөмкинлеген күрсәтү. 3. Халык җырларының лирик табигатенә, милли үзенчәлекләренә игътибар итү. 4. Комик бәетләр иҗат ителү җирлеген күрсәтү. 5. Тукайның халык иҗаты үрнәкләрен җыю эшчәнлегенең күрсәткече буларак ?Халык моңнары? (1910) җыентыгы. 6. Г.Тукайның халык авыз иҗатына нигезләнгән әсәрләре: ?Шүрәле?, ?Су анасы?, ?Кәҗә белән Сарык? һ.б.

Тема 2. Мифология

устный опрос , примерные вопросы:

1. Татар мифларын өйрәнүче галимнәр һәм аларның хезмәтләре. 2. Татар мифларының классификациясе. 3. Шүрәле хакында мифологик хикәятләр. 4. Су анасы белән бәйле мифологик хикәятләр. 5. Төрле иyләр. Аларга бәйле ышанулар.

Тема 3. Обрядовый фольклор (заговоры, календарно-обрядовая поэзия, семейно-обрядовая поэзия)

домашнее задание , примерные вопросы:

1.1. Сөрән йоласы кайчан уздырылган? 1.2. Ул нинди вазифа башкара? 1.3. Аның этапларын атагыз. 1.4. Сөрән ничә йола бәйрәме кушылмасыннан тора? 1.5. Сезнең төбәктә генә сакланган йола бәйрәмнәре бармы? 2. Текстка нигезләнеп гаилә йоласы буенча сорауларга җавап бирегез: 2.1. Бала туу белән бәйле, никах туе, кешене соңгы юлга озатуга мөнәсәбәтле йолалар комплексы, хәрби хезмәткә озату һ.б. бәйрәмнәр; аларны үткәрү максатлары, аларның вазифалары. 2.2. Төрле төбәкләрдә яшәгән татарларның гаилә йолалары комплексындагы аермалар. 2.3.Дини йолаларның килеп чыгышы, үткәрү әһәмияте. Ислам дине йолаларының бүгенге көндә сакланышы. Гаилә йолаларына диннең йогынтысы. 3. Йола фольклорының милли тәрбия нигезе буларак роле, ?Халык педагогикасы? дәресләрендә кулланылышы.

Тема 4. Эпические жанры (сказки, предания и легенды, героический эпос)

письменная работа , примерные вопросы:

Вариант 1. 1. "Идегәй" дастанында чор һәм герой проблемасы. 2. Дастандагы тарихи шәхесләр образы. 3. Идегәйгә , әсәрдән мисаллар китереп, тулы характеристика бирергә. 4. Әсәрдәге мифологик персонажлар. 5. Дастанның халык әкиятләре белән уртаклыгы. Вариант 2. 1. Риваять һәм легендаларга билгеләмә бирергә. Уртак һәм аермалы якларын аңлатырга 2. Риваять һәм легендаларны җыю һәм өйрәнү тарихы. 3. Болгар чорында иҗат ителгән риваятьләр һәм легендалар. 4. Казан ханлыгы чоры белән бәйле риваятьләр һәм легендалар. 5. Ана йөрәге легендасының эчтәлеге һәм тәрбияви әһәмияте. 6. Сезнең туган һәм яшәгән төбәк белән бәйле топонимик риваятьләрне табып алып килергә.

Тема 5. Лирические жанры (лирические песни, игрово-плясовые песни, такмаки, анекдоты)

устный опрос , примерные вопросы:

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

1. 1. Йола җырлары. 2. Календарь йолалар белән бәйле җырлар. 3. Гаилә йолалары белән бәйле җырлар (туй йоласы җырлары). 2. 1. Тарихи җырларның ил тарихын чагылдырудагы әһәмияте. 2. Аерым тарихи чорлар белән бәйле җырлар. 3. Казан ханыгы турында җырлар. 4. Батырлар хакында җырлар. 3. 1. Лирик җырларның тематик төрлелеге. 2. Социаль тормыш, хәсрәтле дөнья турында, читкә китеп бәхет эзләүчеләргә багышланган җырлар. 3. Хатын-кызның авыр язмышына багышланган җырлар. 4. Мәхәббәт җырлары. 5.Дуслык, туганлык, мәҗлес җырлары. 6. Лирик озын һәм кыска җырлар. Аларның поэтик табигате. 7. Лирик җырларда традицион образлар.

Тема 6. Лиро-эпические жанры (баиты, мунаджаты)

коллоквиум , примерные вопросы:

1. Бәет жанрына билгеләмә бирергә, төркемчәләрен санарга, мисаллар белән дәлилләргә. 2. Үзегезнең төбәктә иҗат ителгән бәет текстларын язып алып килергә. 3. Җыелган бәетләрне укып, анализлап, тематик бүленешкә нигезләнеп таблицалар тутырырга. 4. Соңгы елларда иҗат ителгән бәетләрнең поэтик үзенчәлекләрен чагыштырма планда тикшерергә (алдан бирелгән бәет текстлары нигезендә). 5. Мөнәҗәтләр, аларның тематик төркемчәләре. 6. Мөнәҗәтләрнең поэтик үзенчәлекләре.

Тема 7. Детский фольклор. Общность в фольклоре. Взаимосвязь фольклора и татарской литературы.

письменная работа , примерные вопросы:

1. 1. Әдәбият һәм фольклор бәйләнешләрен сез ничек күзаллыйсыз? 2. Бу бәйләнешнең нинди формалары булырга мөмкин? 3. Фольклоризм төшенчәсенә билгеләмә бирегез. 4. Әдәби әсәрдә фольклор сюжетларын мисаллар ярдәмендә аңлатыгыз. 5. Әдәби әсәргә фольклордан кергән геройларны мисаллар белән аңлатыгыз. 2. 1. Р.Харис иҗатында фольклоризмнар. 2. Р.Миңнуллин иҗатында фольклор традицияләре. 3. Э.Шәрифуллина әсәрләрендә фольклор материалы. 4.Бүгенге яшь шагыйрьләр иҗатында фольклор традицияләре (Р.Мөхәммәтшин, Й.Миңнуллина, Л.Шәех, Л.Янсуар һ.б.)

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к экзамену:

1. Фән буларак фольклористика, аның үзенчәлеге, бурычлары.

2. Татар халык авыз иҗатының тармаклары. Аларның үзара бәйләнеше. Үзенчәлекләре.

3. Фольклор әсәрләрендә синкретизм, татар халык авыз иҗатының милли үзенчәлекләре.

4. Татар фольклористикасын фәнни җирлектә өйрәнү. Фольклористика өлкәсендә эшләгән күренекле әдипләрнең һәм галимнәрнең (К.Насыйри, Н.Исәнбәт, Г.Бәширов, Х.Ярми, Ф.Урманчеев, Х.Мәхмүтов һ.б.) хезмәтләре.

5. Татар халык авыз иҗатының язма әдәбият белән бәйләнеше.

6. Татар халык авыз иҗатын өйрәнүдә Каюм Насыйриның эшчәнлеге.

7. Татар халык иҗатын өйрәнүдә Габдулла Тукайның эшчәнлеге. Шагыйрьнең "Халык моңнары", "Халык әдәбияты" хезмәтләре, фольклорга нигезләнгән әсәрләре.

8. Татар халык авыз иҗатын өйрәнүдә Нәкый Исәнбәт эшчәнлеге.

9. Татар халык йолалары, аларның төрләре, йола иҗатының тәрбияви әһәмияте, сәнгатьчә үзенчәлеге.

10. Татар халкының туй йолалары. Аларның сәнгатьчә үзенчәлеге.

11. Татар халкының бүгенге йолалары, аларның тәрбияви әһәмияте: Сабан туйлары, аларны үткәрү тәртибе.

12. Татар халык иҗатында гаилә һәм көкүреш йолалары, аларның дини йолалар белән мөнәсәбәте һәм үзара бәйләнеше.

13. Татар халык иҗатында календарь йолалар һәм аларның поэзиясе.

14. Өмә поэзиясе, аларны оештыру һәм үткәрү тәртипләре.

15. Әкиятләр. Аларны төркемләү. Әкиятләрне җыю һәм өйрәнү тарихы. Әкиятләрнең сәнгатьчә эшләнеше.

16. Татар халык әкиятләрендә традицион алымнар. "Камыр батыр" әкиятенә анализ.

17. Әкиятләрдә традицион образлар. "Таңбатыр" әкиятенә анализ.

18. Көнкүреш әкиятләре. Аларны төркемләү. "Зирәк карт", "Саран белән юмарт" әкиятләренә анализ.

19. Тылсымлы әкиятләр. Аларның тематикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше.

20. Татар халык җырлары. Кыска һәм озын лирик җырлар, аларның тематикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше.

21. Тарихи җырлар, аларның тематикасы. "Кара урман", "Көзге ачы җилләрдә", "Ком бураны" җырларына поэтик анализ.

22. Татар халык җырларын җыю һәм өйрәнүдә И.Надиров, К.Миңнуллин, Җ.Фәйзи, А.Ключарев, М.Нигъмәтҗанов, З.Сәйдәшева, Р.Исхакова-Вамба хезмәтләре.

23. Татар халык иҗатында дуслык, туганлык, мәҗлес җырлары. "Дусларым, дус ишләрем", "Ак калфак" җырларына поэтик анализ.

24. Уен җырлары. Аларның тематикасы, художество үзенчәлеге. "Ак калач", "Күгәрчен", "Төймә", "Челтәр элдем читәнгә" җырларына поэтик анализ.

25. Татар халкының шаян җырларына ("Сания апа", "Башмагым", "Җизнәкәй", "Өй артында егет килгән") поэтик анализ.

26. Татар халык иҗатында дастаннар. Аларның тематикасы һәм сәнгатьчә эшләнешләре. Алыплар турындагы дастаннар.

27. Дастаннарда традицион алымнар. Тарихи дастаннар.

28. "Идегәй" дастанын туплау, өйрәнү һәм бастырып чыгару тарихы.

29. "Идегәй" дастанында тарихи чынбарлык һәм мифология. Төп геройларга анализ.

30. Мәхәббәт дастаннары. Аларның сәнгатьчә эшләнеше. Берәр дастанга поэтик анализ.

31. Болгар дәүләте чоры легендалары: "Янмый торган кыз", "Хан кызы Алтынчәч", "Ак бүре ыруы" легендаларына анализ.

32. Татар халык легендаларының поэтик эшләнеше. "Зөһрә кыз", "Ана йөрәге", "Алып тавы" легендаларына анализ.

33. Риваятьләр, аларның үзенчәлеге. Казан ханлыгы чорында һәм аннан соң милли изүгә каршы иҗат ителгән риваятьләр. "Казан кайда корылган?", "Сөембикә", "Шәриф Кол", "Бәхтияр Канкаев", "Пугачев хакында..." риваятьләре.

34. Авыллар тарихы белән бәйле топонимик риваятьләр.

35. Төрки-татар мифологиясендә башка халыклар белән уртаклыклар һәм милли үзенчәлекләр.

36. Мифологик хикәятләр һәм мифик образлар.

37. Татар халык иҗатында бәетләр. Аларның төрләре, сәнгатьчә эшләнешләре.

38. "Сак-сок бәете", аның эчтәлеге, сәнгатьчә эшләнеше.

39. Татар халык иҗатында мөнәҗәтләр. Аларның төрләре, поэтик эшләнеше, халыкта яшәү һәм башкарылу үзенчәлеге.

40. Татар халкының афористик иҗат төрләре. Аларның сәнгатьчә үзенчәлекләре, тәрбияви әһәмиятләре, өйрәнелү тарихы.

41. Мәкаль һәм әйтемнәр. Аларны тематик яктан төркемләү. Мәкаль-әйтемнәрнең сәнгатьчә эшләнеше.

42. Табышмаклар. Аларны төркемләү. Табышмакларның сәнгатьчә үзенчәлеге.

43. Сынамышлар. Аларның функциясе, эчтәлеге.

44. Мәзәкләр. Мәзәкләрнең төзелеше, төрләре, сәнгатьчә эшләнеше. Мәзәкләрне өйрәнүнең торышы.

45. Хуҗа Насретдин мәзәкләре. Аларның тематикасы, сәнгатьчә эшләнеше.

46. Халык уеннарының үзенчәлеге. "Йөзек салыш", "Сукыр тәкә", "Кем сукты?" кебек уеннарны башкару тәртибе, аларның тәрбияви әһәмияте.

47. Балалар фольклоры. Аның халык педагогикасы белән бәйләнеше. Бала багу поэзиясе. Бишек җырлары, кузгаткычлар, мавыктыргычлар.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

48. Балалар фольклорын төркемләү, аның принциплары. Балалар фольклорының жанр төрлелеге, тел-сурәтләү чаралары. Бу өлкәдә эшләгән галимнәр.

49. Балачак поэзиясе. Эндәшләр, үртәвечләр, санамышлар, аларның поэтик төзелеше.

50. Балалар фольклорында такмаклар, такмазалар. "Әнисә", "Чат-чат" такмакларына һәм "Бай" такмазасына анализ.

51. Балалар уеннары, аларның төрләре һәм үзенчәлеге. Балалар уеннарында синкретизм.

52. Балалар фольклорында чәчмә формадагы әсәрләр. "Ни өчен ни булган" төрендәге әкият-легендалар, аларның үзенчәлеге. Балалар фольклорының тел-стиль үзенчәлекләре.

53. Татар халык иҗатын укыту-тәрбия эшендә куллану, моны гамәлгә ашыру юллары.

54. Фольклор һәм язма әдәбиятның үзара мөнәсәбәте һәм бер-берсенә йогынтысы.

7.1. Основная литература:

Никитченков А.Ю. Теория и методика преподавания фольклора в начальной школе. Учебное пособие. - М.: МПГУ, 2011. - 188 с. http://www.bibliorossica.com/book.html?currBookId=4390

Җәүһәрова, Ф.Х. Фольклор практикасы / Ф. Х. Җәүһәрова, А. Д. Батталова.-Казан: Алма-Лит, 2009. - 131 с

Русская цивилизация и фольклор. Мир сказки: Монография / А.А. Гагаев, П.А. Гагаев. - М.: ИЦ РИОР: НИЦ ИНФРА-М, 2014. - 202 с.http://znanium.com/bookread.php?book=453150

Введение в лингвофольклористику: Учебное пособи / А.Т. Хроленко. - М.: Флинта: Наука, 2010. - 192 с http://znanium.com/bookread.php?book=241758

7.2. Дополнительная литература:

Бакиров М. Х. Татар фольклоры: Югары уку йортлары өчен д-лек / М.Х.Бакиров. ? Казан: Мәгариф, 2008.

Татар халык авыз иҗаты : Программа / Төз.Л.Х.Ибраһимова .? Казан : Казан дәүләт педагогика ун-ты, 2004 .? 33 б

7.3. Интернет-ресурсы:

База данных - East View

Библиороссика - www.BiblioRossica.com

Знаниум - http://znanium.com

Научная электронная библиотека - eLIBRARY.RU

Университетская библиотека онлайн - http://www.biblioclub.ru

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Татарское устное народное творчество" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Компьютерный класс, представляющий собой рабочее место преподавателя и не менее 15 рабочих мест студентов, включающих компьютерный стол, стул, персональный компьютер, лицензионное программное обеспечение. Каждый компьютер имеет широкополосный доступ в сеть Интернет. Все компьютеры подключены к корпоративной компьютерной сети КФУ и находятся в едином домене.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе " БиблиоРоссика", доступ к которой предоставлен студентам. В ЭБС " БиблиоРоссика " представлены коллекции актуальной научной и учебной литературы по гуманитарным наукам, включающие в себя публикации ведущих российских издательств гуманитарной литературы, издания на английском языке ведущих американских и европейских издательств, а также редкие и малотиражные издания российских региональных вузов. ЭБС "БиблиоРоссика" обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "ZNANIUM.COM", доступ к которой предоставлен студентам. ЭБС "ZNANIUM.COM" содержит произведения крупнейших российских учёных, руководителей государственных органов, преподавателей ведущих вузов страны, высококвалифицированных специалистов в различных сферах бизнеса. Фонд библиотеки сформирован с учетом всех изменений образовательных стандартов и включает учебники, учебные пособия, УМК, монографии, авторефераты, диссертации, энциклопедии, словари и справочники, законодательно-нормативные документы, специальные периодические издания и издания, выпускаемые издательствами вузов. В настоящее время ЭБС ZNANIUM.COM соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

Компьютерный класс (стандартная комплектация для практических занятий и самостоятельной работы), доступ к сети Интернет.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 032700.62 "Филология" и профилю подготовки Отечественная филология (Татарский язык и литература) .

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Автор(ы):
Бакиров М.Х. ____________________
Замалиева Л.Ф. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Сайфулина Ф.С. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ